

K.N.N.V. afd. Vriezenveen.

Torenvalkproject 2025

Contactadres: Johan Niphuis
jgniphuis@gmail.com

2025 Is uitgeroepen tot “het jaar van de Torenvalk”.
(10 Jaar nadat wij ons project in 2015 hebben opgestart.)

Volgens Sovon (Samenwerkende organisaties vogel onderzoek) is onze projectvogel steeds minder vaak te zien. Samen met enkele andere organisaties vraagt Sovon in 2025 extra aandacht voor deze muizeneter bij uitstek, die in grote mate afhankelijk is van nestplekken en aanbod van voedsel in het boerenland.

Lange tijd was de Torenvalk de meest voorkomende roofvogel van Nederland maar deze plaats is nu ingenomen door de Buizerd.

Vooraf op zandgronden is de soort sterk achteruit gegaan, in de laatste vogelatlas sinds halverwege de vorige eeuw met 75 %, met name door het gebruik van landbouwgif.

De aantallen krabbelden later weer langzaam op maar sinds 1990 nemen de aantallen weer geleidelijk af met schommelingen tijdens muizenrijke jaren. Steeds intensiever/grootschaliger grondgebruik maakt grote delen van het boerenland ongeschikt voor Torenvalken.

Deze schommeling houden verband met de cycli van zijn stapelvoedsel, nl. veldmuizen.

Kijkend naar de broedvogel trend zien we oplevingen in 2005, 2008, 2016 en 2020, allemaal direct tijdens/na een veldmuizen piek.

Deze schommelingen zijn niet alleen zichtbaar in de aantallen maar ook in het broedsucces.

In muizenrijke jaren start de Torenvalk vroeg met het broeden en zijn de legsels ook groter.

Als het aanbod van veldmuizen schaars is moeten ze overstappen op andere prooien, o.a.

Bosmuis en Rosse woelmuis of hun foerageergebied verleggen. Vaak zien we biddende

Torenvalken boven muizenrijke bermen van autowegen, maar het gevolg hiervan is regelmatig aanrijdingen. We zien hier dan ook vaak de slachtoffers of op de weg of in de berm liggen. Om een beeld te krijgen van de verspreiding langs de wegen, organiseert

Sovon in het jaar van de Torenvalk een telling met de naam; “waar bidt de Torenvalk”

Uiteraard wordt deze telling zo opgezet dat deze veilig kan worden uitgevoerd.

Bron; Sovon, vogelbalans 2024.

Kijkend naar de jaren van opleving volgens Sovon, klopt dat voor wat betreft 2016 heel aardig met onze waarnemingen.

2015; 4 paar, **20** geringde jongen.

2016; 7 paar, **39** geringde jongen.

2020; 8 paar, **0** geringd. In 2020 is er i.v.m. de corona pandemie niet geringd.

2023; 7 paar, **31** geringde jongen.

2024; 11 paar, **37** geringde jongen.

Toch is 2024 niet een echt slecht jaar geweest, wel 56 eieren.

Maar door diverse oorzaken zijn er maar **37** jongen geringd!

Dat landelijk de Torenvalk steeds minder vaak te zien is geldt eigenlijk niet zo voor Vriezenveen e.o. Vanaf 2015, toen het project is opgestart, zien wij de Torenvalk hier vaker!

Selectieve kasten.

TV15, eigenlijk een kerkuilkast!, maar daar hadden de Torenvalken die er vorig jaar in broedden geen boodschap aan. Dit jaar hadden een paar Holenduiven deze kast als nestplaats gekozen. (we komen dat wel vaker tegen, dat een selectieve kast niet altijd zo selectief blijkt te zijn) B.v.; Steenuil in bosuilkast,

Holenduif in bosuilkast en kerkuilkast, Kauw in bosuilkast en kerkuilkast, Spreeuw in steenuilkast, Nijlgans in torenvalkkast en Torenvalk in een horizontaal opgehangen melkbus! Ook wel eens gezien dat een paar Torenvalken gebruik maakte van een oud kraaien- of eksternest.

21-01-2025.

Melding van dood gevonden Torenvalk in Ureterp (Friesland)

Het betreft een jonge Torenvalk van **TV7** Faijersheide, ringnummer 3.846.721, geringd op 29-05-2018. Is dus ruim 6 en een half jaar oud geworden. De afstand van geboorteplek tot meldplaats Fūgelhelling, de Feart 1, Ureterp, is bijna 85 km. Opmerkelijk is dat het geslacht niet is vastgesteld.

09-02-'25.

Dode Torenvalk (verkeersslachtoffer) gevonden op de Nieuwe Daarlerveenseweg.

Coördinaten; 52°25'41" NB, 6°35'15,5" OL.

Deze was niet geringd maar zou er één van "ons" kunnen zijn. Ook hier is het geslacht niet vermeld.

20-02-'25.

De houten palen die vervangen zijn door ijzeren palen (zonder schoren) blijken toch best wel bewegelijk te zijn. Met name in de veengrond in "het Veenschap".

Om ze wat te stabiliseren zijn lange rikkepalen met een verbinding naar de paal aangebracht bij **TV2** en **TV5**.

05-03-'25.

Met 3 man de houten palen van **TV4** en **TV8** vervangen door ijzeren palen. Ook de kasten zijn vervangen. Deze worden gerenoveerd en kunnen later opnieuw worden ingezet.

TV4

TV4

TV8

Ook is het KNNV-logo op **TV5** terug geplaatst nadat eerder deze kast was vervangen. Het geheel kan nu weer jaren mee.

Tijdens onze werkzaamheden en de aandacht voor ons project gebied was het opmerkelijk dat er eigenlijk nog maar heel weinig waarnemingen van Torenvalken zijn gedaan. Voorgaande jaren waren er rond deze tijd al veel waarnemingen en activiteiten van de valken.

(Telegraaf, 4 maart 2025)

ONDERZOEKERS: OPMERKELIJK

Vogelgriep aangetroffen bij overleden torenvalken

UTRECHT • Zeker drie torenvalken in Nederland zijn besmet geraakt met vogelgriep. Het Dutch Wildlife Health Centre van de Universiteit Utrecht stelde het virus vast bij de overleden vogels.

Volgens Sovon Vogelonderzoek Nederland is het opmerkelijk dat het virus voorkomt bij de torenvalk. „Aangezien deze vogel zich voornamelijk voedt met veldmuizen, is het aannemelijk dat de soort weinig in aanraking komt met besmette prooien”, stelt het kenniscentrum.

Door de natte winter zijn er waarschijnlijk minder veldmuizen. Mogelijk zijn de torenvalken daarom besmette kadavers van andere dieren gaan eten.

Het is niet duidelijk of de torenvalken door het virus zijn overleden.

13-03-'25.

Voor dit seizoen is bij de laatste torenvalkkast op de Faijersheide (TV6) de houten paal vervangen voor een metalen paal. Hiermee zijn alle voorbereidingen voor seizoen 2025 afgerond.

9 torenvalkkasten staan nu op een metalen paal, 4 zijn bevestigd aan een boom, 1 kast staat op een zolder van een schuur met de opening direct aan de gevel en 1 kast hangt nog aan een houten paal.

14-03-'25.

Gerrit nam deze dag een copulatie waar van de Torenvalken bij TV5

23-03-'25.

Rondje Veenschap, Fayersheide door Gerard.

TV3, waarneming van paar Torenvalken, **TV4**, eveneens een paar Torenvalken.

♀ op rikkepaal in de directe omgeving van **TV7**.

Vanaf april maakt Gerrit regelmatig foto's van de kasten en de omgeving.

02-04-'25.

TV4

TV5

10-04-'25.

TV2

TV3

13-04-'25.

TV1

16-04-'25.

Paartje Torenvalken zou zijn gezien bij **TV13**. en zelfs copulatie.

20-04-'25.

Gerard spotte op een paal in de directe omgeving van **TV8** een ♀.

Tot nu toe lijken minimaal 6 kasten te worden bezet.

23-04-'25.

TV13 gecontroleerd maar geen enkel spoor van bezetting vastgesteld! Ook geen Torenvalken in de buurt gezien.

05-05-'25.

1^e Controle met camera, Gerrit en Gerard.

TV1 geen bezetting,

TV2 5 eieren

TV3 6 eieren

TV4 2 eieren

TV5 5 eieren

TV6 geen bezetting

TV7 5 eieren

TV8 6 eieren

TV9 geen bezetting

TV10 6 eieren

TV11 geen bezetting

TV12 geen bezetting

TV13 geen bezetting

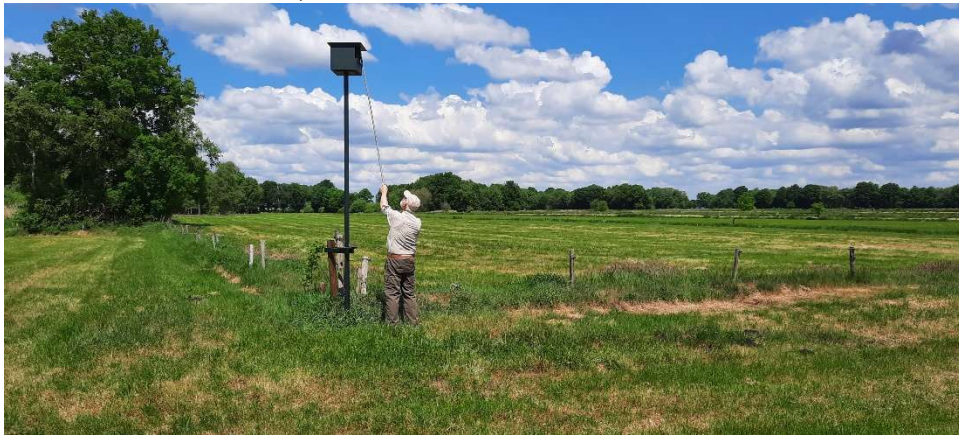
TV14 geen bezetting

TV15 Holenduif 2 jongen

19-05-'25.

2^e controle met camera, Gerrit en Johan.

TV2 6 eieren (1 ei bijgelegd) ♂ zit in de directe omgeving.

TV3 6 jongen, ♀ vliegt af.

TV4 3 eieren (1 ei bijgelegd) ♀ vliegt af, ♂ in de directe omgeving.

TV5 5 eieren, ♀ vliegt af.

TV7 5 jongen, ♀ vliegt af.

TV8 6 eieren, ♀ vliegt af

TV10 6 eieren.

Dit brengt de score nu op 11 jongen en nog 26 eieren.
Opmerking, in **TV4** zal waarschijnlijk nog wel bijgelegd worden.

28-05-'25.

TV7, onder zeer natte omstandigheden de eerste 5 jonge Torenvalken geringd door Ineke.

De stand op 28-05-'25. 7 paar Torenvalken, 30 jongen en 8 eieren.

Van de 15 kasten zijn er “slechts” 7 bezet.

TV12 schrijven we af omdat de plaatsing van de kast door de eigenaar, volgens ons totaal geen uitzicht biedt op bezetting!

30-05-'25. 3^e Controle met camera, Gerrit en Gerard.

TV2.

3 Jongen en 3 eieren.

TV3.

6 Jongen.

TV4.

4 Eieren

TV5.

5 Jongen.

TV8.

6 Jongen.

TV10.

5 Jongen en 1 ei.

06-06-'25

TV7.

2 Jongen uitgevlogen, 3 jongen nog in de kast.

12-06-'25.

2° Ringsessie met Hans, Gerard, Gerrit en “ring STER” Ineke.

Vandaag 27 jonge Torenvalken geringd in de leeftijd van; kan net en kan **nog** net.

TV2.

6 Jongen geringd. Hier is “kan net” van toepassing.

TV3.

5 Jongen geringd. Deze waren al behoorlijk aan de maat. “Kan **nog** net” en zijn stuk voor stuk uit de kast gehaald om te ringen!

TV5.

5 Jongen geringd.

TV8.

6 Jongen geringd.

Het ♀ bleef in de buurt met prooi in de snavel.

TV10.

5 Jongen geringd.

Er zijn door dit paar 6 eieren geproduceerd maar 1 ei is niet uitgekomen en lag nog in de kast.

De teller staat tot nu toe op 32 geringde jonge Torenvalken en nog 4 eieren te gaan!.
Totaal zijn 38 eieren gelegd door 7 broedparen, is gemiddeld 5,4 eieren.
4 paar met 6 eieren, 2 paar met 5 eieren en 1 paar met 4 eieren.

18-06-'25.

Nog even gekeken in kast **TV4**. Het ♀ vloog af en er liggen nog steeds 4 eieren in de kast.
Het wordt wel zorgelijk maar in theorie is het nog steeds mogelijk dat ze alsnog uitkomen.
Op 19 mei lagen er 3 eieren in de kast en 30 mei was het 4^e ei erbij gelegd. Ons geduld wordt
dus nog even op de proef gesteld.

26-06-'25. Controle door Gerrit.

TV4. ♀ in de kast en ♂ in de buurt. Er is dus nog steeds hoop.

TV2.

TV3.

Uitgevlogen.

TV5.

Ook uitgevlogen,

maar met nog wel bedelende jongen in de buurt

27-05-'25.

Laatste? controle door Gerrit bij **TV4**. Nu lagen er verspreid nog **3** eieren in de kast.

Deze kast zal dit jaar helaas geen succes worden! Oorzaak van de niet uitgekomen eieren ???

12-07-'25.

Nog een keer gekeken bij **TV4**. *Nog* steeds 3 eieren.

Het ♂ vloog af en het ♀ vloog in de directe omgeving maar we moeten nu echt wel aannemen dat het niet wat wordt.

Wel mooi was de waarneming van 2 Patrijzen in de directe omgeving van de kast.

Dit jaar is het gebleven bij **38** gelegde eieren, **32** geringde jongen en helaas **6** niet uitgekomen eieren, met inbegrip van het totale broedsel (4 eieren) van **TV4**.

Kijken we naar het gemiddelde over 10 jaar (4,3 geringde jongen), dan ligt 2025 hier iets onder. Hierbij is het jaar 2020 niet meegenomen omdat er toen niet geringd is vanwege de corona pandemie.

Met betrekking tot het gemiddelde over 11 jaar (41,4 eieren) van het aantal gelegde eieren in 2025 (38 eieren) loopt dit met het aantal in de pas t.o.v. het aantal geringde jongen.

De eind conclusie voor de totalen is, geen goed jaar maar ook niet een echt slecht jaar.

01-08-'25.

De nog aanwezige eieren van **TV4** uit de kast gehaald. Vastgesteld dat er geen embryo's of kuikens in zaten en dat we met zekerheid moeten vaststellen dat de eieren niet bevrucht zijn geweest.

Melden wij vorig jaar dat de jongen van **TV1** gepredeerd of geroofd zijn, dit jaar liet een 'zelf geschoten' filmpje van het natuurprogramma Vroege Vogels van BNN VARA zien, dat ook

Havik zich schuldig maakt aan het roven van jonge Torenvalken. De opname met webcam is gemaakt in een bijna identieke situatie als die van **TV1** van ons project. Hier werden 3 van de 4 jonge Torenvalken uit de kast geplukt.

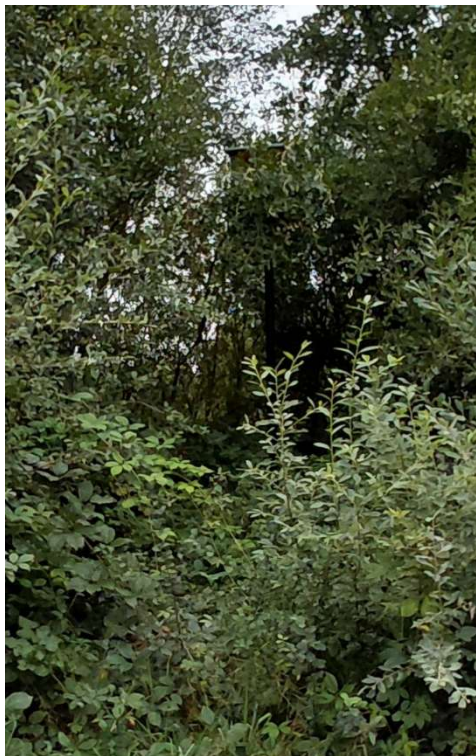

Het wil echter **niet** zeggen dat bij ons project ook Havik schuldig is geweest aan de nestroof !!!

18-09-'25.

TV6 is zal voor het volgende broedseizoen vrij gemaakt moeten worden.

18-09-'25

03-11-'25

De “Faijersheidebrigade” heeft, door onderhoud te plegen, op de nationale natuurwerkdag, op 1 november de boomsingel teruggezet en de kast geheel vrij gemaakt.

22-10-'25.

Nestkasten gecontroleerd, vrij gemaakt van opslag en van nieuw nestmateriaal voorzien.

Terugmeldingen Torenvalkproject KNNV afd. Vriezenveen.

Maar waar blijven onze geringde jonge vogels?

Inmiddels hebben wij 306 jonge Torenvalken geringd en tot nu toe 5 terugmeldingen.

2018.

Terugmelding van een levende valk, ringnummer 3.825.470, ringdatum 6 juni 2016 (TV3) in Rosmalen. Vinddatum 18 december 2018. (Rosmalen, Noord Brabant, afstand ca. 115 km.)

2019.

Terugmelding van een levende valk, ringnummer 3.844.352, ringdatum 4 juni 2019 (TV1) in Nijensleek. Vinddatum 9 juli 2019. (Nijensleek, Drenthe, afstand ca. 80 km.)

2021.

Terugmelding van een dode valk, ringnummer 3.825.451, ringdatum 17 mei 2017 (TV7) in Wapenveld. Vinddatum 1 januari 2021. (Wapenveld, Overijssel, afstand ca. 37 km.)

2023.

Terugmelding van een dode valk, ringnummer 3.874.624, ringdatum 16 juni 2022 (TV10) in Saint Bris Le Vineux. Vinddatum 16 oktober 2023. (Saint Bris Le Vineux, Bourgogne, Frankrijk, afstand ca. 565 km.)

Deze terugmelding is zeker bijzonder gezien de zeer grote afstand!

2025.

Terugmelding van een dode valk, ringnummer 3.846.721, ringdatum 29-05-2018 (TV7) in Ureterp. Vinddatum 21-01-2025. (Ureterp, Friesland, afstand ca. 84 km.)
Leeftijd; 6 jaar, 7 mnd. En 23 dgn.

KNNV Torenvalkproject.

(11 kasten geplaatst door de KNNV, 4 kasten geplaatst door particulieren vanaf 2023)

Aantal broedparen, eieren en jongen op een rij.

2015;	4 paar,	21 eieren,	20 jongen.	20 geringd.	(7 kasten)
2016;	7 paar,	40 eieren,	39 jongen.	39 geringd.	(8 kasten)
2017;	6 paar,	34 eieren,	32 jongen.	32 geringd.	(8 kasten)
2018;	8 paar,	49 eieren,	41 jongen.	41 geringd.	(8 kasten)
2019;	8 paar,	46 eieren,	43 jongen,	37 geringd.	(9 kasten)
2020;	8 paar,	48 eieren,	46 jongen,	0 geringd.	(9 kasten) corona
2021;	8 paar,	41 eieren,	35 jongen,	32 geringd.	(9 kasten)
2022;	9 paar,	46 eieren,	42 jongen,	42 geringd.	(11 kasten)
2023;	7 paar,	36 eieren,	33 jongen,	31 geringd	(14 kasten)
2024;	11 paar,	56 eieren,	44 jongen,	37 geringd	(15 kasten)
2025;	7 paar,	38 eieren,	32 jongen	32 geringd	(15 kasten)